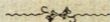

Zabavljica.

Vesela igra v enem dejanji.

Nemški spisal

M. A. Grandjean.

Prosto poslovenila

Luiza Pesjakova.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

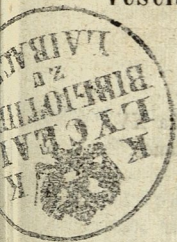

V LJUBLJANI.

Natisnola Rozalija Eger.

1870.

203 edl. 1

O s o b e :

Grof Maurepas, minister Ludovika XV.

Marquis Remontado, španski poslanec.

Griffet, ministrov tajnik.

Pierre Pica, tiskar.

Girardova, krčmarica.

Katarina, njena hči.

Strežaj.

Vratar.

Igrališče: Versailles. Čas: 1746.

Kraljevega versailskega poslopja krasna dvorana s trojimi vrati. Spredaj na levi strani pisalna miza, na desni sofa.

PRVI PRIZOR.

Maurepas (pri mizi, na kateri leže različna pisma.) **Griffet** zraven njega stoji.) (Pozneje) **Strežaj**.

Maurepas. Nad spisom se tedaj ljudje razgledujejo, Griffet?

Griffet. Neizrekljivo, vzvišenost! In skrivna pot, po kateri je mala knjižica zagledala dan in se razširja rezni naslov, še reznejše jedro —

Maurepas (smejé). In skrivnost, koja zagri-
nja pisatelja —

Griffet. Da, da, vzvišenost, nasledek vsega tega je, da v Versaillu ves svet danes govori le o knjižici „španske muhe.“

Maurepas. Pisatelja menda pač nikdo ne v-
vgane?

Griffet. Kdo bi se predrznil misliti, da je minister grof Maurepas sam —

Maurepas. Tako hudoben in poreden, da ostrupljene pušice strelja? In kaj pravijo o delcu?

Griffet. Vse se mu smeje.

Maurepas (zadovoljen). Zdi se mi, da sem zgrešil poklic svojega življenja. Rajše ko minister, bil bi večkrat pisatelj — zabavljač. (Migne z ramama.) Kaj se hoče, drugače se je zgodilo! — Rad bi slišal, kaj o tem pravi špansko poslanstvo, in rad bi videl marquiza Remontada, presmešen bode v svoji jezi —

Strežaj (odpre vrata oznanjaje.) Njegova vzvišenost gospod marquis Remontado. (Odide.)

Maurepas (si roki mane). Lupus in fabula! Tukaj je, in gotovo z dolgim obrazom in z dolgo tožbo zoper drznega pisalca! Idite, Griffet, pustite naji sama, toda blizu mene bodite, tukaj zraven v izbici.

Griffet (se prikloni in odide v izbo na levi strani).

DRUGI PRIZOR.

Remontado. Maurepas.

Maurepas. Vaša vzvišenost me o nenavadni uri počasti. Kolikoršno veselje, tolikošno čudo.

Remontado. Žal mi je, gospod grof, da je vzrok mojega obiskanja jako neprijeten. Pripelje me sramotni spis, kateri se danes bere po Versaillu. — Gotovo že veste o njem?

Maurepas. Slišal sem govoriti od neke knjižice.

Remontado. Ktera obsega celo vrsto hudobnih napadov zoper namestnika španskega kralja, zoper mene, Don Pedra Ivana Vincenta Karla Miguela Geronima, marquiza Remontada.

Maurepas. Ali je mogoče, zoper vašo vzvišenost! O marquizu Remontadu sicer navadno nikdo ne govori —

Remontado. Kaj pravite?

Maurepas. Nikdo ne govori drugače, kakor z visocim spoštovanjem.

Remontado. Da — ali predrznil se je ta pisač mene strašno zasmehovati! — Vi tedaj nijste še čitali nesrečne te zabavljice, gospod grof?

Maurepas. Nijsem še mogel dobiti iztisa.

Remontado. Tako? — Ali so morda že vsi razprodani?

Maurepas. Mogoče.

Remontado (razžaljen). Pač čudo, da je tako pisanje všeč vašemu narodu!

Maurepas (z ramama migne). Ne morem tajiti, da veseli Francoz ljubi take pisarije — da so le bistrournne.

Remontado. Ali v tem spisu pač nij najti celó nobene bistrournnosti.

Maurepas. Meni pa so pravili —

Remontado. Zagotavljam vas, gospod grof, hudobna je ta zabavljica, ali o bistrournnosti — kakoršno vi menite, v njej nij ne duha ne sluha.

Maurepas. Tako mislite vi, gospod mar-

quis, vi, ki ste razžaljeni, ali čitatelji drugače sodijo.

Remontado. Ali res? — Meni se zdi, da se je to pisanje hitro priljubilo v Versaillu, in da celó vam, gospod grof —

Maurepas. Jaz pravim le to, kar sem čul —

Remontado (vzame knjižico iz žepa). Tú je iztis, glejte, te vrstice zadevajo mene, mene španskega poslanca! (Bere:) „Votla je glava in toge so trde nogé, ali kastilsko je suho njegovo srce!“ No, ali je to pikanje bistrournno, gospod grof? — Nikakor ne, le razžaljivo je. In tukaj na štirinajsti strani — tukaj stoji brez ovinkov: „Poslanec španskega kralja je od konca do kraja Don Quixote.“

Maurepas. Od konca do kraja —

Remontado. Don Quixote!!

Maurepas. Tolažite se, gospod marquis, Francozi le polovico tega verjamejo, kar berejo.

Remontado. Gospod grof! (Na stran:) Nestrpljiv je s svojimi dvoumnimi odgovori, ako bi ga le mogel ravno tako plačati! (Glasno:) Prišel sem k vam, gospod grof s prošnjo, da zapoveste vse, česar je treba, da izveste in v pest dobite pisatelja nesrečne te zabavljice.

Maurepas. Vzvišenost — storil bodem svojo dolžnost.

Remontado. Dalje zahtevam izgledno kaznovanje in slavno zadostitev. Nadejam se, gospod grof, da s svojo bistrournostjo in znano gorečnostjo

izveste skladalca, ter ga kmalu izročite v varno hrambo.

Maurepas (mrzlo). Vem, da je vaša vzvišenost prepričana moje poslužnosti.

Remontado (ravno tako). Do čistega!

Maurepas. Ali ta zabavljica je na svitlo dana brez imena tiskarja, in neznane roke so jo razširjale; po tem takem nijmamo nikakoršnega sledu, ki bi nas peljal do srečnega vspeha.

Remontado. Velik znesek denarjev treba je izpisati za plačilo onemu, kateri ovadi pisarja.

Maurepas. Izvrstna misel vaše vzvišenosti — bila je tudi moja — mi je zapoved. (Odpri vrata na levi strani in kliče:) Gospod Griffet! (Remontado:) Vaša vzvišenost naj vidi, da ne zamudim trenutka.

TRETJI PRIZOR.

Griffet. Poprejšnja.

Griffet. Na službo, vzvišenost!

Maurepas. Sedite, Griffet, in pišite kar vam bodem narekoval. (Gori in doli hodi. — Remontado sede na sofo.) „V kraljevem imenu! — Sramotni spis pod naslovom „španske muhe“ je bil skrivno tiskan in izdan; to pisanje je polno silnih napadov

in zaničevanja zoper gospoda poslanca njih veličanstva španskega kralja — in zato izpostavljam deset tisuč louisdorov za plačilo onemu, kateri bode ovadil pisatelja.“ —

Griffet (začuden, poluglasno). Monseigneur!

Maurepas. Ali ste že zapisali?

Griffet. Še — ne — Monseigneur.

Maurepas. Hitite! (Remontadu:) Ali vam je cena morda previsoka?

Remontado. Nikakor ne, gospod grof; kako pa bode kaznovan hudodelnik?

Maurepas. Zadovoljni boste gospod marquis.

Griffet (ponavlja je). „Kteri bode ovadil pisatelja.“

Maurepas (narekovaje). „Pisalec bode zaprt v Bastiljo, in to za pet let, in vse premoženje mu bode odvzeto.“

Remontado. Prav tako, zadovoljen sem; tiskano mora biti to oznanilo z največimi črkami in prilepljeno na vseh hišnih oglih.

Maurepas (ironično). Ali se poljubi vaši vzvišenosti, da mi poveste mero za črke? (Tajniku:) Pošljite v kraljevsko tiskarnico, naj hitro kateri tiskar pride k meni.

Griffet (odide skozi srednja vrata pa se koj spet vrne).

Maurepas. Ako se morete pomuditi še četrte ure gospod marquis —

Remontado (gleda na uro). Zdaj vas moram zapustiti, ali čez četrto urico bom spet tukaj. Da se kmalu vidiva, gospod grof! (Se priklanja je poslavlja-jo, Griffet odpre vrata marquizu, ki odide.)

ČETRTI PRIZOR.

Maurepas. Griffet.

Maurepas. Ha! ha! ha! Bog živi Molièra! Zastonj nijsem bral in prebiral njegovega Tartüffa. (Tajniku, kateri je ves zamišljen:) Kaj neki zdaj premišljujete, Griffet?

Griffet (zmešan). Jaz? — Po glavi mi blodi deset tisuč louisdorov, ktere bo dobil oni, ki ovadi vašo vzvišenost.

Maurepas. Teh deset tisuč louisdorov se ne bode nikdo dotaknil.

Griffet. Da — se ve da — vaša vzvišenost je tako varno ravnala, da razodetje nij mogoče.

Maurepas (ga ostro ogleduje). Menim da Griffet! Vsako vrstico svojega rokopisa ste vi prepisali; vi ste svoj prepis izročili tiskarju, kateri ni poznal niti vašega imena, niti vašega stanú, in ravno ta tiskar vam je nazaj dal vaš prepis s popravo vred.

Griffet. Tako je bilo, vzvišenost!

Maurepas. In kje imate svoj rokopis?

Griffet. Zmeraj ga pri sebi nosim.

Maurepas. To je prav. Pokažite mi ga.

Griffet (mu poklanja prepis).

Maurepas. Da se vsemu ogneva, hočem ga hraniti jaz sam.

Griffet. Po moji misli bilo bi najboljšje, da se sežge.

Maurepas (na stran). Ves zmoten je in mojih pogledov se ogiblje. Meni se zdi, da bi moj tajnik prerad zaslužil deset tisuč louisdorov. (Glasno :) Izvirni spis sem sežgal, ta rokopis ste pisali vi, hraniti ga hočem kot zastavo vaše zvestobe.

Griffet. Ali sem prav umel? Ali je mogoče, da bi vaša vzvišenost dvomila nad mojo vdanostjo?

Maurepas (mrzlo). Previdnost nikdar ne škoduje. Lahko bi se primerilo, da bi ta spis po naključbi prišel v neprave roke.

Griffet. O tem, vzvišenost, bodite brez vse skrbi.

Maurepas. Zdaj sem tudi brez skrbi. Z Bogom, gospod tajnik! (Odide na levo stran.)

PETI PRIZOR.

Griffet (sam).

Kakor da bi bil uganil moje misli! Na sumu me ima — nič mi ne upa! Nestrpljive oči ima

gospod minister, vsak njegov pogled mi srce presune ter me popolnoma zbega! — Sovražim ga, da, sovražim ga, naj se me le varuje, pri vsej njegovi previdnosti se vtegne vendar le zgoditi, da ga prekanem. Ako bi bilo mogoče se prilizniti španskemu poslancu brez nevarnosti — — potrpljenje železna vrata prebije, modrijan lepo prilike čaka — in ko jo dočaka, si jo v prid obrne.

ŠESTI PRIZOR.

Pica. Strežaj. Griffet.

Strežaj. Tiskar je tukaj, gospod tajnik!

(Odide.)

Griffet. Le bliže, prijatelj! Ta razglas mora precej v natis. (Ga v obraz gleda, začuden:) Ah! (Nastran:) Zares, ravno tisti tiskar je! Hm, hm, neprijeten prigodek. (Glasno:) Ali ste iz kraljevske tiskarnice?

Pica. Da, gospod! (Nastran:) Kje sem nek že govoril s tem gospodom?

Griffet. Ali ste že dolgo v tej službi?

Pica. Še le dva dni.

Griffet. In popred?

Pica. Pred sem tiskal na svojo roko — ali tiskal sem marsikaj, kar marsikomu nij bilo všeč —

in tako so mi vzeli obrtnijsko pravico. Tiskal sem v Parizu, v predmestju St. Antoine, šte. 3, v petem nadstropji —

Griffet. Gotovo, ravno tisti je.

Pica. In zdaj delam pri tleh v kraljevski tiskarnici. Globoko sem se ponižal, to je res; ali vendar brez vzroka nissem iskal te službe —

Griffet. Kaj vas je neki ravno sem gnalo?

Pica. Ljubezen! — V Parizu spoznal sem deklico — pravi biser njenega spola — tako se namreč imenujejo te lepotice — in ta biser je doma v Versaillu, le kratek čas je prebivala v Parizu ta lepotica. Njen sem z vsem srcem, a tudi jaz sem se jej priljubil.

Griffet. In zdaj hočete nadaljevati svojo ljubezen?

Pica. Da, častiti gospod! Pa včeraj in danes mi še nij bilo mogoče, videti ta žlahtni biser, in ravno zdaj pa sem mislil —

Griffet (smejé). Kar pride nesrečni ta razglas vašim željam navskriž, vbogi mladenič! Pa saj bode kmalu dovršeno to delce. Počakajte tukaj, prijatel, njih vzvišenost gospod minister hoče sam z vami govoriti. (Na stran:) Nevarnosti nij, saj me več ne pozna! (Odide.)

SEDMI PRIZOR.

Pica (sam).

Kaj znan se mi zdi glas tega gospoda! (Ogleduje rokopis.) To tedaj mora zdaj biti tiskano? Hm, hm, ta roka mi je znana — ali ne morem se spomniti, kje da sem videl ravno tako pisanje. (Bere:) „V kraljevem imenu! Sramotni spis pod naslovom „španske muhe“ — oh! to je bilo zadnje delce, katero sem tiskal v svoji tiskarnici — (bere:) „je bilo skrivaj tiskano in izdano; to pisanje je polno silnih napadov in zaničevanja zoper gospoda poslanca njih veličanstva španskega kralja in zato izpostavljam deset tisuč louisdorov za plačilo onemu, kateri bode ovadil pisatelja.“ — Deset tisuč louisdorov! Lepi denarji — in ako svoj spomin pokličem na pomoč, menim, da bi jih lahko zaslужil. Glas — glas, da, da ne motim se! Oni, kateri mi je prinesel rokopis, bil je sicer do brade zavrit v plašč, nosil je veliko baroko, in klobuk s širokimi okrajci pokrival je njegov obraz — ali — njegov glas in tajnikov glas, na mojo vero, ravno tisti je! (Razglas na novo ogleduje.) Nij dvombe več, pisala je oba ista roka. Tedaj tajnik!! In meni nič, tebi nič mi izroči razglas da ga tiskam! — Predrzen človek! — Ali mene se mu nij treba bati — jaz ga ne bom ovadil. Uboga reva sem

sicer — ali ne, ne, Bog varuj! Nobenemu človeku bi ne mogel več v obraz pogledati!

OSMI PRIZOR.

Strežaj. Girardova. Katarina. Pica.

Strežaj. Gospod tajnik je menda pri njih vzvišenosti; tukaj ga počakajte. (Odide.)

Pica (se obrne). Katarina! Gospa! Kaj vidim — ali mene iščete? Kako ste zvedeli?

Girardova. Nisve vedeli, da ste tukaj gospod Pica, ne prideve zavoljo vas —

Pica. Ne zavoljo mene — zavoljo koga pa?

Katarina. O ljubi moj Pierre, vse se je spremenilo!

Pica. Spremenilo, kaj se je spremenilo? Ti vsaj ne, Katarina, ker si ravno tako lepa kot si bila, in zvesta tudi, ljubica, kaj ne?

Girardova. Ljubi moj Pica — tikati je ne smete več; človek mora delati kakor nanašajo okolščine —

Pica. Ne umem vas; govori Katarina, ali me več ne ljubiš?

Katarina. O da, Pierre!

Girardova. Ali v zakon stopila bode z družim.

Pica. Govorite brez šale, častita gospa! Saj vam nij resnica, kar ste rekli.

Girardova. Jaz se nikakor ne šalim. Pisali ste nama, da so vam zaprli tiskarnico in da nijmate zaslužka. Ravno tačas je silil tudi neki upnik na plačilo starega dolga, nij mi bilo mogoče tisuč louisdorov skupaj spraviti in neusmiljenec mi je žugal z ječo; ali na zadnje je odjenjal in odpustiti mi hoče ves dolg, ako mu dam Katarino za ženo.

Katarina. Vse svoje prijatelje sve prosili pomoči, a pomagati nama nij hotel nikdo!

Girardova. In dovoliti sve mogle; danes morave podpisati ženitvanjsko pismo.

Pica. To se ne bo zgodilo! Rajši v vodo skočim.

Girardova. To nama ne bode pomagalo.

Pica. Prav imate, gospa; toda malo potrpite, pomoček se bode že našel. — Da — imam ga — sreča! vse je v redu! Namen pomoček posveti. O velikanska, orjaška misel!

Girardova. Ali je vaša misel tisuč louisdorov vredna?

Pica. Še veliko več; s to mislijo plačam vašega upnika in ostane mi še devet tisuč louisdorov.

Girardova. Ljubi gospod, ali se vam ne meša pamet?

Pica. Nikakor ne, zanašajte se name, gospa rešil bodem Katarinico.

Katarina. Ali je res, kar govoriš, Pierre?
 Pica. Da, da, moje jagnje, ne boš ne žrtovana lačnemu volku.

Katarina. Kako boš to zabranil?

Pica. Ali mi vstaneš vedno zvesta?

Katarina. Kakošno vprašanje?

Pica. Ali ne boš nikdar družega vzela?

Katarina. Ako me vzameš, le tvoja ženica bodem.

Pica. Ako bi pa to ne bilo mogoče?

Katarina. Ako bi ne bilo mogoče —

Pica. Govori! Kaj potem?

Katarina (pomišljevaje). Potem —

Pica. Ali bi potem postala nuna?

Katarina (zdihovaje). Postala nuna?

DEVETI PRIZOR.

Griffet (iz izbice na levi). **Poprejšnji.**

Griffet (zagledavši Girardovo in Katarino). Gospa, kaj vidim, vi tukaj in tudi Katarina? Kaj hočete?

Girardova. Prišli sve po vaši želji, gospod tajnik, zavoljo ženitvanjskega pisma.

Griffet. Ali se vama tako mudi?

Katarina. One, nama se ne mudi, gospod Griffet, ako vi nočete, jaz tega ne bom nikdar zahtevala.

Girardova. Ali vi ste zahtevali, da s hčerko prideve o tem času.

Griffet. Da, spominjam se, ali z delom sem zdaj preobložen — čakajte v oni izbici, za vama pridem, da mi le služba pripusti. (Jima odpre vrata na desni strani; vsi trije odidejo.)

Pica (je ves čas zadaj stal in nij razumel govorjenja). Da te! celó v kraljevskem poslopji ste znani!

DESETI PRIZOR.

Griffet (vrnivši se). Pica. (Kmalu potem) Remontado in Maurepas. (Zadnji iz svoje izbice.)

Griffet. Tiskar je tukaj, vzvišenost.

Maurepas (se priklanja Remontadu). Ako se vam poljubi, gospod marquis, prosim dajte sami povelje za natisk.

Remontado (kazaje s prstom Pierra). Ali je to tista osoba?

Griffet. Da, vzvišenost!

Remontado (Pierru). Bliže, bliže!

Pica (na stran). Pogum, na pomoč! (Glasno:) Ali se smem predrzniti, premilostljiva gospoda vprašati, če pride to naznanilo v natis.

Remontado. Tako je.

Pica. V njem berem, „kdor ovadi pisatelja španskih muh, dobi deset tisuč louisdorov.“

Remontado. Gotovo.

Pica. In kaj se bo zgodilo pisatelju?

Remontado. Za res, veliko vprašate. Sicer je zapisano v oznanilu, da bo pet let zaprt v Bastiljo.

Pica (na stran). Tega sem se bal. Bastilja! — Grozna beseda! Naj bo, saj je za Katarinico, in pet let — naglo mi preide ta čas. (Glasno:) Milostljiva gospoda, to oznanilo ne bode tiskano.

Maurepas. Kaj pravite?

Remontado. Človek se brani —

Maurepas. Kaj to pomenja?

Pica. To pomenja, da bi jaz rad deset tisuč louisdorov zaslužil.

Maurepas. Jasnejše povejte, kaj da mislite.

Pica. Precej, vzvišenost! Ovaditi hočem pisatelja! (Na stran:) Aha, kako se je tajnik ustrašil — groza ga prehaja!

Griffet (ves prestrašen se bliža Pierru in gleda Remontada).

Maurepas (začuden, pa miren). Ali vam je to za res mogoče?

Remontado. Govorite brez strahu, kje najdemo pisatelja?

Pica. Prav blizu, celó tukaj v dvorani.

Maurepas (na stran). Izdan sem!

Griffet (na stran). Zlodej!

Pica (na stran). Tajnik se trese, v stiski je.

Remontado (se bliža tiskarju, in stopi med nje-
ga in tajnika). To bi bilo zanimivo! Le hitro povejte
pisatelja, pisatelja, ljubi moj!

Pica. Koj ga bom imenoval. Ali ne zame-
rite, da vprašam, kdo da mi zagotovi deset tisuč
louisdorov?

Maurepas. Nesramnež!

Pica. Lepo vas prosim vzvišenost, nikar ne
zamerite, saj ne veste kóga bom imenoval, in
varno moram delati, ter vsega zagotovljen biti.

Remontado (grofu). Gospod, saj boste tako
dobri, da tiskarju daste poroštvo za denarje.

Maurepas. Ta želja je pač čudna, zares,
ali naj bo, da gospod marquis Remontado vidi,
da nikakor nočem zadrževati pravde. (Gre k mizi,
in zapiše nekaj besedi.) Tú je poroštvo za deset tisuč
louisdorov.

Pica (za se). O Katarina, ti pač ne veš, kako
da te ljubim, in kaj da bom storil zavoljo tebe!

Maurepas (mu da navkaz). Tukaj imate. De-
narji vam bodo izplačani precej, ko bode pisatelj
vjet.

Pica. Hvala, vzvišenost! (Bere:) „Velja za
deset tisuč louisdorov. Maurepas.“ (Na stran:) Čudno,
tudi to pisanje sem pred kratkim videl! Na majh-
nem papirčeku, ki je bil pri rokopisu, o katerem
je zdaj posel. Dober sled imam! Hm, hm — —

Remontado. Tedaj hitro, hitro ime?

Pica. Pierre Pica!

Maurepas. Kaj? Kako? —

Griffet. Oh!

Remontado. Pica — in kdo je ta Pica?

Pica. Jaz.

Remontado (osupnen vse tri po vrsti ogleduje).

Griffet. Ta človek nori!

Maurepas (pade na stol in se smeje na vse grlo).

Pica. Zakaj se neki smeje vaša vzvišenost?

Tako je in ne drugače. Jaz, jaz sem pisatelj „španskih muh.“

Remontado. Ali je mogoče?

Maurepas (še zmiraj smeje se). Ah — ah — ne zamerite, gospod marquis, ta šala je presmešna!

Remontado. Ali kaj hoče človek ž njo?

Maurepas. Kaj da hoče ž njo? Denarje zaslužiti. (Vstane, Pierru:) Nazaj mi dajte navkaz, zvi-ta glava vi!

Pica. Bog varuj — plačilo hočem zanj, — deset tisuč louisdorov kot ovaditelj, in potem se podam kot pisalec v Bastiljo.

Maurepas. Za res?

Pica. Na mojo vero!

Remontado. Kaj vas je vendar nagnilo, da ste zniževali ime španskega poslanca?

Pica. Saj je nisem znižal, — ime je povsod z velikimi črkami natisneno.

— Remontado. Ne bodite predrzni, gospod Pica. Reč nij nikakor smešna, ako ste res pisatelj te zabavljiice.

Maurepas. Zadosti tega! Dajte navkaz nazaj, kazen zavolj nesramne laži —

Pica. Laž? Ali še ne verjamete vzvišenost, da sem jaz pisatelj? In če nijsem jaz, ali ste morda vi pisali „španske muhe“?

Maurepas (zavzet). Jaz?

Remontado. Kaj je bilo to?

Maurepas (na stran). Ali je mogoče, da ve?

Pica (Remontado). Gospod marquis, vprašajte milostljivega gospoda. Ako hoče on biti pisatelj te knjižice, gotovo se bode spomnil neke opombe na štirinajsti strani, opombice o španskem poslancu.

Remontado. O meni?

Pica. Kaj slišim, vzvišenost — ali ste vi španski poslanec? Jako mi je žal.

Remontado (pregleduje knjižico). Opombe na štirinajsti strani ne najdem.

Pica. Se ve da ne, ker nij bila tiskana, pisana pa je bila posebej na malem papirčku; po neki naključbi je nijsem postavil. Dobro se je pa spominjam in povedati jo hočem. Tako le se je glasila: „D' Alembert pravi: Visoke službe so podobne piramidi, le dvoje živali ji pridejo na orjaški vrh — črvi in orli. Kar se tiče gospoda marquiza Remontada, ki se je povzdignil do kraljevega poslanca, nij treba ugibati, kateri teh živali da je primerjati.“ — No, milostljiva gospoda, ako b ne bil skladatelj, kako bi vse to tako natanko

vedel? (Ostro ogleduje grofa, potem migne z glavo, kakor da bi bil hotel reči: ta je, uganil sem ga!)

Remontado. Pri svetem Jagu Kompostelskem — to je preveč — gospod grof —

Maurepas (na stran). Od besede do besede. Stvar postaja resnobna!

Remontado. Zakaj ste umolknili, gospod grof?

Maurepas. Prečuditi se ne morem, vzvišenost, nikoli ne bi bil verjel, da je ta človek zmožen kaj takega misliti in pisati. Ali dokazal je —

Remontado. Tudi meni se zdi, da nij več dvombe, da je ta človek udeležen pri zlaganju nesramne te knjižice, če tudi nij pisatelj sam; za to zahtevam, da bode precej zaprt.

Maurepas. Vaša želja naj se izpolni, gospod marquis. (Na stran:) Že zavoljo mene mora iti v zapor. Preveč vé. (Tajniku:) Gospod tajnik, vi ste odgovorni, da ostane tiskar pod varno stražo tukaj, predno se odpelje v Bastiljo. Ob enem skrbite, da se polastite vsega pisanja, katero je v njegovem stanovanju.

Remontado. Zdaj vas prosim, gospod minister, dovolite mi malo trenutkov za drug pogovor, ravno kar sem prejel važna sporočila.

Maurepas. Prosim, vzvišenost, stopite v izbico.

Griffet (jima naglo odpre vrata na levi strani; Remontado odide).

Maurepas (hitro Pierru). Z vami moram še nekaj govoriti — toda skrivno, me umete?

Pica (se priklanja).

Maurepas (gre za Remontadom v izbico).

Griffet (gleda za ministrom, potem natihoma reče Pierru). Tudi midva imava še govoriti, toda na skrivnem.

Pica. Kakor zapoveste.

Griffet (za malo časa odide skozi srednja vrata).

Pica (vesel in smeje se). Nijsmo ne še v Bastilji!

Griffet (v dvorano stopi z vratarjem, kteremu reče, pri vratih ostati). Te sobe ne smete zapustiti, gospod Pica! (Kazaje na vratarja.) Da vam ne bo moč, zato bode skrbel ta mož. (Odide na desno.)

EDNAJSTI PRIZOR.

Pica (sam, se vsede zložno na sofo).

Hm, zdaj so meni na čast celó vratarja nastavili, da ne uidem — ha — ha — kaj tacega še ne mislim! — Potrpežljivo bom čakal, kateri gospodov bo prvi skrivaj govoril z menoj. Zada-voljen sem s svojo osodo. Naključba je zagrinjalo pred menoj vzdignila, in čem bolj premišljam zmedeno to reč, tem bolj se mi zdi, da dobim

plačilo brez Bastilje. Kako bi mi bilo to všeč! Nastavil sem vse tako, da bi me zaprli, in gotovo se bo izšlo vse drugače. Ha, ha, večkrat sem čul, da je težko iz Bastilje priti, ali nikdar ne bi bil verjel, da je včasih še težje vanjo priti. (Vstane.)

DVANAJSTI PRIZOR.

Griffet, Girardova in Katarina (iz izbice na desni). **Pica.**

Griffet (Girardovi). Kakor sem vam že rekel, gospa, svojih tisuč louisdorov zahtevam ali pa Katarino.

Pica (Katarini). Kaj slišim? Ali je ta vaš upnik?

Katarina. Pierre, ti si še tukaj? Da, gospod Griffet je neusmiljeni naš upnik. Še enkrat sve ga prosili, da bi potrpel, ali zastonj je vse! — Ničesa noče slišati o tem.

Pica. To je tedaj hudi volk! (Tajniku:) To jagnjice vi hočete ugrabiti? Ne boste je dobili, nikoli!

Griffet. Predržež!

Pica. Jaz imam starejše pravice do nje! Že davnaj jo ljubim, in tudi ona ima mene rada, in tako je vse v redu. Toda vas sovraži, gospod Griffet, in nikdar vas ne bo vzela, zanašajte se na mojo besedo.

Griffet. Kdo mi bo branil? Morda vi, ki bote odpeljani čez četrto ure v Bastiljo?

Katarina. Pierre — v Bastiljo!?

Girardova. Kaj pa je zakrivil?

Griffet. Zasramovalno zabavljico zoper španskega poslanca je spisal on!

Katarina. Pierre — zasramovalno zabavljico! — Pierre je kaj zložil? Lepo vas prosim, saj kaj tacega še ne zna.

Pica. Blaga duša — kako dobro od mene misli!

Griffet. Hudodelstvo je že obstal, toraj je menda vendar le pisatelj. Ako se ne bo kaj posebnega primerilo, bode gospod Pierre Pica kmalu zaprt, in tičal med štirimi trdnimi zidovi.

Pica. In če se tudi nič posebnega ne primeri, če bom res moral iti v Paris v Bastiljo — vendar ne boste dobili vi moje Katarinice. Od gospe Girardove imate tirjati tisuč louisdorov, kaj ne?

Griffet. Da.

Pica. Jaz bodem plačal dolg.

Griffet. Vi?

Pica. In tako ne morete kot upnik več siliti Katarinice, da bi vas vzela.

Griffet. Hm —

Pica. Da bi vas pa ktera deklica iz ljubezni vzela, to sami veste, da nij mogoče.

Griffet (zase). Nesramen je ta predrznež, to-

da prizanašati mu vendar moram. (Glasno :) In kako me boste plačali, gospod Pica?

Pica. S tem papirčekom le. (Mu kaže navkaz.) Koliko je to vredno?

Griffet. Deset tisuč louisdorov.

Pica (Girardovi). Glejte, gospa, to je sad velikanske moje misli. (Griffetu :) Tedaj več, kakor potrebujem.

Griffet. Nij dvombe, da, če se po besedah razlaga ta proklamacija, gre deset tisuč louisdorov onemu, kateri ovadi pisatelja zabavljice, toraj si tudi pisatelj sam more nakloniti to plačilo, ker proklamacija ne omenja nobene izjeme.

Pica. Ah — vendar to spoznate!

Griffet. Gotovo. V proklamaciji res nij nobena posebna izjema imenovana, toda gospod Pica, kar se tiče vas, vam to nič ne pomaga, kajti ravno to se razvidi iz dostavka, ki je pristavljen prejšnjemu reku, in se tako le glasi: (Bere :) „Pisalec bode zaprt v Bastiljo, in to za pet let, in vse premoženje mu bode odvzeto“. Meni se zdi, da vi, gospod Pica, nimate veliko premoženja?

Pica. Premoženja nijmam.

Griffet. Izplačalo se bode gospodu Picu kot ovadniku deset tisuč louisdorov, ali ob enem bode tudi pisatelju zasramovalne knjižice, to je ravno tistem u gospodu Picu, premoženje odvzeto; to se pravi, da ta navkaz ne bode izplačan. Ali umete, predragi! In tako se bo to prav lepo pobotalo.

Pica. Hvala velika! (Na stran:) Nadejal sem se, da bom dobil deset tisuč louisdorov brez Bastilje, a zdaj me čaka morda Bastilja brez denarja, ako se kaj posebnega ne zgodi.

Griffet (skrivnostno). Poslušajte mladenič! Všeč ste mi — smilite se mi — rad bi vam pomagal.

Pica (na stran). Ah — zdaj pride tisto — kaj posebnega!

Griffet. Vi niste zložili zabavljice!

Pica. Ali menite?

Katarina. O ne, gospod tajnik, on tega gotovo nij storil; zdaj mi je vse očitno, dela se, kakor da bi bil on pisatelj, le da bi dobil plačilo, ter po njem mene rešil, in zdaj hoče še v Bastiljo zavoljo mene! Ubogi, predobri Pierre!

Griffet. Tako je, kaj ne gospod Pica?

Pica. In zakaj mislite, da nijsem zabavljice zložil?

Griffet. Zato — ker jaz poznam pisatelja.

Pica. Tako? Vi ga poznate? No, ga pa izdajte, če imate dokaze.

Griffet. Težavna reč je to — reč ktera zahteva največo previdnost — ravno o tem, kar se tiče dokazov. — Ali bi me hoteli vi podpirati?

Pica. Ne umem vas, gospod tajnik.

Griffet. Za vašo pomoč bi se odpovedal Katarini, deklica bo vaša, zaprti ne boste, in dolžno pismo bom gospé Picovi podaril.

Katarina. O, gospod tajnik, to je blaga misel!

Pica. No, bomo videli, o tem se da govoriti.
 Griffet (na stran). Odpraviti moram ženski.
 (Glasno.) Ljuba gospa Girardova, minister bode v hipu tukaj, in še veliko se imava razgovarjati z gospodom tiskarjem; toraj odidite s Katarinico domu. (Katarini:) Mislím, da bode gospod Pica odobril moj predlog in potem se bo zgodilo, kar sem rekel. Z Bogom! (Girardova in Katarina odidete, Griffet ju spremlja do vrat.)

TRINAJSTI PRIZOR.

Pica. Griffet. (Pozneje) Maurepas.

Pica. Sama sva, govorite — v čem vas morem podpirati?

Griffet. Ponavljam vprašanje: vi niste pisali zabavljice?

Pica. Mislite si, da je nijsem — in govorite dalje.

Griffet. Vi mi pa morete pripomoči, da najdemo pisatelja.

Pica. Ravno ste rekli, da ga poznate.

Griffet. Poznam ga, ali dokaza nijmam.

Pica. In dokaz?

Griffet. Mi lahko izročite vi, gospod Pica. (Se mu bliža skrivnostno.) Govorili ste od neke opombe, ki se tiče zabavljice.

Pica. Da.

Griffet. Ktera je bila zapisana na ozkem papirčku.

Pica. Ah, tisto mislite?

Griffet. Ali ste jo shranili?

Pica. Da.

Griffet. Potem se bode našla med vašimi papirji?

Pica. Se ve da.

Griffet. Izvrstno. Vaših papirjev se bodem jaz polastil, in izročil jih bom gospodu ministru, le imenovanega ozkega papirčka ne.

Maurepas (je že malo prej odprl vrata, in poslušal pogovor tako, da ga Griffet ne vidi).

Pica. In s tem papirčekom boste naredili gospodu ministru posebno, nepričakovano veselje?

Griffet (zasmehljivo). Da, posebno veselje, tola — ne jaz — ampak vi, gospod Pica —

Pica. Kako to?

Griffet. Vi morate ovaditi pisatelja —

Pica. Ah — zdaj razumem!

Griffet. Papirček vam jaz izročim, in vi ga boste izročili —

Pica. Njih vzvišenosti, gospodu ministru.

Griffet. Kaj še! Izročili ga boste španskemu poslancu.

Pica. Takó!?

Griffet. To reč boste že modro napeljali, gospod Pica, saj vam nij vrana možgan izpila —

Pica. No, bomo videli, o tem se da govoriti.
 Griffet (na stran). Odpraviti moram ženski.
 (Glasno.) Ljuba gospa Girardova, minister bode v hipu tukaj, in še veliko se imava razgovarjati z gospodom tiskarjem; toraj odidite s Katarinico domu. (Katarini:) Mislim, da bode gospod Pica odobril moj predlog in potem se bo zgodilo, kar sem rekel. Z Bogom! (Girardova in Katarina odidete, Griffet ju spremlja do vrat.)

TRINAJSTI PRIZOR.

Pica. Griffet. (Pozneje) Maurepas.

Pica. Sama sva, govorite — v čem vas morem podpirati?

Griffet. Ponavljam vprašanje: vi niste pisali zabavljice?

Pica. Mislite si, da je nijsem — in govorite dalje.

Griffet. Vi mi pa morete pripomoči, da najdemo pisatelja.

Pica. Ravno ste rekli, da ga poznate.

Griffet. Poznam ga, ali dokaza nijmam.

Pica. In dokaz?

Griffet. Mi lahko izročite vi, gospod Pica. (Se mu bliža skrivnostno.) Govorili ste od neke opombe, ki se tiče zabavljice.

Pica. Da.

Griffet. Ktera je bila zapisana na ozkem papirčku.

Pica. Ah, tisto mislite?

Griffet. Ali ste jo shranili?

Pica. Da.

Griffet. Potem se bode našla med vašimi papirji?

Pica. Se ve da.

Griffet. Izvrstno. Vaših papirjev se bodem jaz polastil, in izročil jih bom gospodu ministru, le imenovanega ozkega papirčka ne.

Maurepas (je že malo prej odprl vrata, in poslušaj pogovor tako, da ga Griffet ne vidi).

Pica. In s tem papirčekom boste naredili gospodu ministru posebno, nepričakovano veselje?

Griffet (zasmehljivo). Da, posebno veselje, toda — ne jaz — ampak vi, gospod Pica —

Pica. Kako to?

Griffet. Vi morate ovaditi pisatelja —

Pica. Ah — zdaj razumem!

Griffet. Papirček vam jaz izročim, in vi ga boste izročili —

Pica. Njih vzvišenosti, gospodu ministru.

Griffet. Kaj še! Izročili ga boste španskemu poslancu.

Pica. Takó!?

Griffet. To reč boste že modro napeljali, gospod Pica, saj vam nij vrana možgan izpila —

razglasili se bote za to, kar ste v resnici, za tiskarja te zabavljice?

Pica. Prav.

Griffet. Po tem boste rekli, da ste pripravljeni pisatelja imenovati, ali vsaj po njegovem rokopisu dati gotov sled, ako vam bode zagotovljeno, da ne bodete kaznovani — to se bo zgodilo — in naposled boste dali mali papirček španskemu poslancu. Ali ste me umeli, prijatelj?

Maurepas (se odmakne in zapre zopet vrata).

Pica. Popolnoma vas umem, gospod tajnik.

Griffet. Zdaj hitim v vaše stanovanje, da vam odvzamem vse papirje. Kje pa stanujete?

Pica. Prav na koncu ceste, v zadnji hiši na levi strani.

Griffet. Dobro, čez deset minut bom zopet tukaj. (Odide.)

ŠTIRINAJSTI PRIZOR.

Pica. Vrtar.

Pica. Bog vas obvaruj, gospod Griffet! Mislite, da vas ne poznam, nesramni človek, ali začudili se boste, kako vam bom napletel. Zdaj gre v moje stanovanje, da bi mi papirje pobral, ali tega, česar zviti tiček išče, ne bode našel. K sreči sem osodni

list drugam skril. — Oh — zavzel se bo gospod tajnik! (Hoče oditi skozi srednja vrata).

Vratar (pred vratmi). Stojte!

Pica. Ah — jetnik sem. (Vratarju:) Ljubi gospod, le dvajset stopinj daleč moram po nekaj iti.

Vratar. To mi nij nič mar!

Pica. Ljubi, dragi gospod, besedo vam dam, čez minuto se vrnem, vrjemite mi da ne uidem.

Vratar. Nazaj!

Pica. Neprijetno bo, kaj mi je zdaj početi?

PETNAJSTI PRIZOR.

Katarina. Poprejšnja.

Katarina (hitro v izbo stopi). Pierre!

Pica. O Katarinica, ravno prav si prišla.

Katarina. Ali res? Nepotrpežljivost me je gnala nazaj, da bi zvedela, ali sta se zedinila s tajnikom, ali ne?

Pica. Nikar me ne vprašuj — lepo te prosim Katarina — teči, kar moreš v kraljevsko tiskarnico.

Katarina. In kaj čem ondi?

Pica. Tam vprašaj, kje stoji predalnik, pri katerem jaz delam. Zraven njega visí moj plašč;

našla bodeš v njem malo listnico, vzemi jo in mi jo kar moreš hitro prinesi. Nikar se ne mudi, draga Katarinica, pojdi! teci! leti!

Katarina. Da, da, Pierre, že hitim! (Odteče.)

ŠESTNAJSTI PRIZOR.

Pica. Maurepas.

Pica. Pomagano mi bode, in zdaj bi bil pri volji gospodu ministru skrivni pogovor dovoliti. Aha — tukaj je!

Maurepas (hitro in tiho). Vi ste tiskar zabavljiče?

Pica. Da, vzvišenost!

Maurepas. In v svoji posesti imate še mali papirček z opombico?

Pica. K strani štirinajsti — o kateri sem govoril, — da, da.

Maurepas. Ali je to opombo pisala tista roka, ktera je pisala to le? (Mu kaže tajnikov rokopis.)

Pica (se nepotrpežljivo k vratom obrača). Nikakor ne, vzvišenost, pisala je opombo na malem papirčku roka, ki je pisala ta le navkaz. (Kaže mu navkaz za deset tisuč louisdorov, kterega je pisal Maurepas.)

Maurepas (se odmakne in Pico ostro ogleduje; molk).

SEDEMNAJSTI PRIZOR.

Katarina (zapazivši ministra, boječa pri vratih ostane).
Poprejšnja.

Maurepas. In kje imate oni list?

Pica (migne Katarini, da bliže stopi, in jej vzame listnico iz rok, išče papirčeka, in ko ga najde, ga poklanja ministru). List — vzvišenost — je tukaj!

Maurepas (ga hitro vzame, in ga sežge na plamenu v kominu). **Pica!** nikoli vam tega ne bom pozabil! — Ali kdo je lepa deklica, ki je prinesla važni ta papirček?

Pica. Moja nevesta, vzvišenost — **Katarina Girardova.** Vzeti bi bila mogla gospoda tajnika, kajti mati moje neveste mu je bila dolžna tisuč louisdorov, in nij mu jih mogla precej poplačati. To zvedši sem sklenil, da se bom ovadil za pisatelja, da dobim deset tisuč louisdorov, in rešim Katarinico, kateri nij bilo po volji kedaj pisati se za gospo Griffetevo.

Maurepas. Dobil boš deset tisuč louisdorov, vrli mladenič, in ker veš moj rokopis ceniti, obdrži namestu onega, ki sem ga sežgal, tega, ki ti nakazuje deset tisuč louisdorov.

Pica (z glavo maje). Hvala, vzvišenost! Kakor se je ta reč zdaj zasuknila, tega navkaza ne morem obdržati. (Navkaz nazaj da ministru, kateri ga začuden

ogleduje.) Glejte, vzvišenost, ta reč se je tako-le pletla: Gospod Griffet, kateri mi je rokopis v natis prinesel in ki sem ga precej spoznal, obljubil je, nam dolžno pismo, ki se glasi na tisuč louisdorov, v dar podati, ako hočem jaz malopridnež biti. Ker to nijsem hotel biti, se pa tudi ne dam plačati, da sem ostal pošten človek, sicer bi moja poštenost ne bila prav nič vredna. Vest mi prepoveduje dotakniti se teh denarjev; ali vest mi ne brani malopridnežu Griffetu zastoj — brez plačila — resnico beliti, in mu z dovoljenjem vaše vzvišenosti pomagati v kratko ječo. Predrznem se prositi, da mi daste njegov rokopis —

Maurepas (ga mu da; smeje, zase). Škoda, da ta poštenjak ni postal minister! (Gre k vratom in z vratarjem nekaj govori. Vrtarar odide, ter se z drugim vratarjem kmalu vrne.)

OSEMNAJSTI PRIZOR.

Remontado (stopi iz izbice). **Poprejšnji.**

Remontado. Kje ste vendar tako dolgo ostali, gospod grof?

Maurepas. Ne zamerite, gospod marquis, zadovoljni boste, ako vam povem, da mi je gospod Pica ravno nekaj važnega razodel, kar se tiče zabavljiče.

Remontado. Tako? Kaj neki?

Maurepas. Vaša vzvišenost bode koj zvedela.

DEVETNAJSTI PRIZOR.

Griffet. Poprejšnji.

Maurepas. Kaj ste nam prinesli, Griffet?

Griffet (poklanja ministru malo skrinjico). Papirje tega moža. (Tiskarju, med tem ko se Maurepas na tihem pogovarja z marquizom.) Lista nijsem našel med vašimi papirji.

Pica (skriva je rokopis za hrbtom). Vem da ne, nij ga med njimi. Že imam, česar potrebujem.

Griffet. Ali že imate? — Dobro — le hitro!

Pica. Oh, sem že pripravljen. — (Se bliža španskemu poslancu.) Vzvišenost!

Remontado (se obrne). Kaj hočete?

Pica. Štejem si v čast, da mi je mogoče, nekaj o pisatelju zasramovalne zabavljičice razodeti.

Remontado. Ali niste vi pisatelj?

Pica. Nijsem pisatelj, le tiskar te knjižice sem. Ako mi pa vaša vzvišenost obljubi, da uidem Bastilji, vam hočem resnico povedati.

Remontado. Govorite brez ovinkov, oblju-

bujem vam svojo brambo, ako bi je bilo treba. Tedaj, hitro, ime pisateljevo je?

Pica. Ime mi nij znano — ali — pismo imam od njegove roke. Lahko ga boste našli gospod marquis.

Maurepas. Pismo? Dajte je sem!

Pica (mu izroči rokopis). Tukaj je vzvišenost!

Griffet. Zgubljen sem!

Maurepas (vpira oči na tajnika, kateri pobeša ves potrť svoje oči).

Remontado (prebira rokopis).

Maurepas (marquizu). Ali poznate roko, ki je to pisala, vzvišenost?

Remontado. Nij mi tuja, ali vendar —

Maurepas. Tista je, ktera je pisala oznanilo. (Mu pokaže oznanilo.) Prosim, primerite tisto pisanje s tem, gospod marquis. (Tajniku:) Kar se mi je zdelo, je zdaj gotovo, nevrednež, malopridnež ste! (Tiho:) Mali papirček, po katerem ste me mislili vničiti, sem jaz pokončal! Moč mi je, vas v Bastilji pokopati, ali bolj vsmiljen hočem biti, kakor zaslužite!

Griffet (ponižno). Milostljivi gospod!

Maurepas (glasno). Kazen, ktera vas čaka, vam je znana. (Tiho:) Skrbel bodem, da boste iz Bastilje rešeni in poslani čez francosko mejo.

Remontado (primerja rokopis). Ravno tista roka, kakor tu na oznanilu. Lastni vaš tajnik, gospod grof!

Maurepas. Lastni moj tajnik, gospod marquis! (Proti Griffetu:) Tako spoznavamo svoje služabnike!

Remontado. Zahtevam zapor gospoda Griffeta, kot pisatelja zabavljice zoper poslanca njih veličanstva španskega kralja Filipa V.

Maurepas (migne z roko in vratarja odpeljeta tajnika).

Remontado. Dovolite, gospod grof, da vam izgovorim zahvalo za previdnost in krepkost, s katero ste vodili važno to pravdo.

Maurepas. Častivredni gospod marquis Remontado se sme zanašati, da mu bodem vselej s tako odkritosrčnostjo in s tacim prijateljstvom šel na roke, kakor danes.

Remontado. Predobri ste, gospod grof, ne bom zamudil to naznaniti, in prehvaliti vašega današnjega obnašanja do mojega vladarja, kralja Filipa! (Odide.)

(Zagrinjalo pade.)

